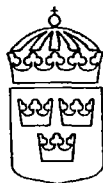

Regeringens proposition

1985/86: 8

med anledning av en överenskommelse
mellan Sverige och Ungerska Folkrepubliken
om inbördes rättshjälp i brottmål

Prop.
1985/86: 8

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 11 juli 1985.

På regeringens vägnar

Lennart Bodström

Sten Wickbom

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en mellan Sverige och Ungern träffad överenskommelse om inbördes rättshjälp i brottmål. Överenskommelsen omfattar delgivning, bevisupptagning och överförande av lagföring och är i allt väsentligt utformad i överensstämmelse med de åtaganden som Sverige har gjort till andra stater genom anslutningen till 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Överenskommelsen har ratificerats av Ungern.

Vidare föreslås att lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skall ersättas av en ny lag. I 1964 års lag meddelas föreskrifter om tidsbegränsad immunitet för tilltalad, vittne och sakkunnig som på kallelse inrest i riket för att höras i enlighet med vissa särskilt angivna överenskommelser som Sverige träffat med främmande stater. För att bestämmelserna skall bli tillämpliga på överenskommelsen med Ungern och på andra avtal som Sverige kan komma att träffa i framtiden föreslås en ny lag med immunitetsbestämmelser som i sak väsentligen överensstämmer med 1964 års lag. Det föreslås att den nya lagen enligt förordnande av regeringen skall träda i kraft samtidigt med överenskommelsen med Ungern.

Lagförslaget i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 4), lagrådets yttrande (s. 15) och föredragande statsrådets ställningstaganden till lagrådets synpunkter (s. 16).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslaget måste därför läsa alla tre texterna.

Lag om immunitet för vissa vittnen m.fl.

Härigenom föreskrivs följande.

I den mån det har avtalats i en överenskommelse som Sverige har ingått med annan stat, får den som efter kallelse i enlighet med överenskommelsen har rest in i Sverige från den andra staten för att höras som tilltalad, vittne eller sakkunnig inte lagföras, fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin frihet på grund av dom eller gärning som härrör från tiden före avresan till Sverige och som, såvitt gäller tilltalad, inte är avsedd med kallelsen.

Immuniteten upphör om den tilltalade, vittnet eller den sakkunnige stannar kvar i Sverige trots att han haft möjlighet att lämna landet under en sammanhängande tid av femton dagar från det att han har fått besked från domstolen om att hans närvaro inte längre påfordras, eller om han, efter att ha lämnat landet, återvänder hit. Innehåller överenskommelsen bestämmelse att immuniteten skall upphöra tidigare än som nu angivits, gäller i stället den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom lagen upphävs lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet.

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Lagrådsremiss med anledning av en överenskommelse mellan Sverige och Ungern om inbördes rättshjälp i brottmål.

1 Inledning

År 1980 inleddes förhandlingar mellan Sverige och Ungern om en överenskommelse angående inbördes rättshjälp i brottmål. Förhandlingarna påbörjades i Budapest i juni 1980 och fortsatte i Stockholm i juni 1981. Den svenska delegationen bestod av företrädare för utrikesdepartementet och den ungerska av företrädare för justitieministeriet, utrikesministeriet, riksåklagarmyndigheten och, vid förhandlingarna i juni 1980, inrikesministeriet.

Förhandlingar rörande vissa återstående frågor avslutades därefter på diplomatisk väg. Överenskommelsen undertecknades av båda parter den 28 september 1983. Dess svenska och engelska text bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Enligt föreskrift i överenskommelsen skall den ratificeras. Detta skedde för Ungerns del den 3 november 1983.

2 Gällande ordning i fråga om inbördes rättshjälp i brottmål

Sverige lämnar av tradition andra länder rättshjälp i brottmål i den utsträckning vår lagstiftning medger det utan att något särskilt avtal träffats om rättshjälp. En del länder kräver emellertid avtal med den andra staten för att lämna den rättshjälp. Sådana avtal skapar också klarhet mellan länderna under vilka förutsättningar rättshjälpen lämnas. Avtalen brukar också innehålla bestämmelser som syftar till att underlätta det praktiska förfarandet.

Mellan de nordiska länderna gäller överenskommelsen den 26 april 1974 om inbördes rättshjälp genom delgivning och bevisupptagning (SÖ 1975: 42), se cirkuläret (1975: 301) till statsmyndigheterna angående inbördes rättshjälp mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge genom

delgivning och bevisupptagning. Överenskommelsen gäller såväl tvistemål som brottmål.

På brottmålsområdet finns en multilateral reglering genom den i Strasbourg den 20 april 1959 dagtecknade europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (prop. 1961: 48). Sverige ratificerade rättshjälpskonventionen år 1967 och avgav vid deponeringen av ratifikationsinstrumentet vissa förbehåll och förklaringar (SÖ 1968: 15). Den trädde för Sveriges del i kraft den 1 maj 1968. Förutom Sverige är till rättshjälpskonventionen anslutna Belgien, Danmark, Finland, Frankrike med besittningar, Grekland, Israel, Italien, Liechtenstein, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Island, Schweiz, Spanien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. I konventionen åtar sig medlemsstaterna att lämna varandra rättshjälp i största möjliga utsträckning i mål eller ärenden avseende beivrande av brott. Konventionen omfattar huvudsakligen bevisupptagning som åsyftar utredning och överlämnande av bevismaterial eller handlingar, delgivning av rättegångshandlingar och judiciella beslut, översändande av utdrag ur straffregister, lagföring i annat land samt underrättelse om straffdomar.

Rättshjälpskonventionen har sedermera kompletterats med ett tilläggsprotokoll, dagtecknat i Strasbourg den 17 mars 1978 (SÖ 1979: 12), som i vissa hänseenden utvidgar konventionens tillämpningsområde bl. a. i fråga om brott mot skatte- och avgiftsförfattningar och rättshjälp på verkställighetsstadiet. Tilläggsprotokollet har tillträtts av Sverige samt av Danmark, Island, Grekland, Nederländerna och Österrike.

Bestämmelser rörande inbördes rättshjälp ingår också i vissa utlämningsavtal. En del bestämmelser av den innebörden finns i den europeiska utlämningskonventionen den 13 december 1957 (SÖ 1959: 65) liksom i avtalet den 26 april 1870 med Belgien om ömsesidigt utlämnande av förbrytare (SFS 1870: 37 och 1877: 39) och avtalet den 7 mars 1956 med Frankrike om ömsesidig rättshjälp i brottmål (prop. 1956: 100). Sistnämnda avtal sattes emellertid i stora delar ur kraft genom Sveriges och Frankrikes anslutningar till rättshjälpskonventionen (jfr SÖ 1969: 50). Sverige har i övrigt inte ingått några bilaterala avtal utanför Norden rörande inbördes rättshjälp i brottmål under modern tid. I en del ytterligare multilaterala konventioner, t. ex. de europarådskonventioner som rör överförande av lagföring och av straffverkställighet, behandlas emellertid frågor av aktuellt slag.

Förfarandet när en svensk domstol vill anlita en utländsk domstol för att skaffa fram utredning i en rättegång regleras i lagen (1946: 817) om bevisupptagning vid utländsk domstol och i kungörelsen (1947: 847) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av nämnda lag. I lagens 1 § föreskrivs att bevisupptagning inför utländsk domstol i brottmål får ske endast om det finns synnerliga skäl. Delgivning i utlandet sker genom utrikesdepartementet med stöd av en kungörelse i ämnet (SFS 1933: 618).

Bestämmelserna om bevisupptagning vid svensk domstol och delgivning i Sverige på begäran av utländsk myndighet är i princip desamma för brottmål och tvistemål. De viktigaste bestämmelserna finns i lagen (1946: 816) om bevisupptagning åt utländsk domstol och i kungörelsen

(1909: 24 s. 1) angående delgivning av handling på begäran av utländsk myndighet.

En förutsättning för att bevisupptagning skall kunna äga rum i Sverige enligt 1946 års lag är att den gärning som avses med framställningen motsvarar brott enligt svensk lag. Vissa begränsningar gäller även för brott som har karaktär av politiskt brott. I kungörelsen (1947: 848) med särskilda bestämmelser om bevisupptagning åt domstolarna i vissa främmande stater finns bl. a. regler om kostnader som uppstått vid bevisupptagningen.

Bestämmelser rörande utländska framställningar om beslag och husrannsakan meddelas i lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat. I fråga om framställningar från ett utomnordiskt land gäller i princip att den begärda åtgärden inte får vidtas om hinder mot utlämning skulle ha förelegat, vilket innebär bl. a. ett krav på att den aktuella gärningen motsvarar brott, för vilket enligt svensk lag är stadgat fängelse i mer än ett år.

Enligt lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet gäller immunitet för den som efter kallelse inrest i riket för att höras som tilltalad, vittne eller sakkunnig i enlighet med överenskommelser som har träffats med vissa främmande stater. I ett särskilt cirkulär (SFS 1968: 32) finns slutligen vissa föreskrifter till de allmänna domstolarna och åklagarna, vilka utfärdades i samband med ikraftträdandet av den europeiska rättshjälpskonventionen.

Delgivning på begäran av utländsk myndighet sker enligt 1909 års kungörelse antingen av utrikesdepartementet eller av länsstyrelse. I princip tillämpas delgivningslagen (1970: 428) men en begäran om delgivning i annan ordning skall efterkommas om det kan ske. Vissa kostnader kan tas ut av den stat varifrån begäran kommer. Bl. a. i ärenden om delgivning enligt rättshjälpskonventionen svarar dock staten för alla kostnader.

3 Överenskommelsen med Ungerska Folkrepubliken om inbördes rättshjälp i brottmål

Överenskommelsen inleds med allmänna bestämmelser (kap. I). Därefter följer i skilda kapitel de olika former av rättshjälp som regleras i överenskommelsen, nämligen delgivning (kap. II), bevisupptagning (kap. III) och överförande av lagföring (kap. IV). Ett kapitel (V) handlar om behandlingen av den andra partens medborgare. Sist i överenskommelsen upptas slutbestämmelser (kap. VI).

3.1 Allmänna bestämmelser

Genom överenskommelsen åtar sig parterna att lämna varandra inbördes rättshjälp i brottmål i enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen (*art. 1*). Därefter anges (*art. 2*) när en framställning om rättshjälp kan avslås. Detta är fallet när den hänför sig till en gärning som vid tidpunkten för mottagandet av framställningen inte är straffbar inom den ansökande partens jurisdiktion eller som inte är straffbar enligt den anmodade partens

lag. En framställning får också avslås om den avser en gärning som betraktas som ett politiskt brott eller utgör brott mot militär lag eller om gärningen är eller har varit föremål för utredning eller lagföring på den anmodade partens territorium eller om preskription inträtt enligt den anmodade partens lag. Vidare kan en framställning avslås om gärningen är föremål för åtal inför en domstol som endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden fått befogenhet att pröva sådana mål (art. 2.1.h) eller där ett efterkommande av framställningen skulle strida mot den anmodade partens allmänna rättsprinciper (*ordre public*) eller andra väsentliga intressen (art. 2.2).

Regleringen har täckning i svensk rätt och överensstämmar, bortsett från art. 2.1.h, till sitt sakliga innehåll med bestämmelserna i art. 1 och 2 i den europeiska rättshjälpskonventionen med beaktande av de till art. 2 gjorda svenska förbehållen.

I de allmänna bestämmelserna anges vidare (art. 3) att framställningar skall göras genom det svenska utrikesdepartementet och det ungerska justitieministeriet eller den ungerska riksåklagarmyndigheten. Den diplomatiska vägen är dock inte utesluten, om omständigheterna undantagsvis skulle kräva det. Vidare anges i artikeln att det för handlingar som överlämnas enligt överenskommelsen inte skall krävas någon form av legalisering.

Sverige har i anslutning till art. 15 punkt 6 rättshjälpskonventionen avgett en förklaring av innebörd att framställningar enligt denna till svenska myndigheter normalt skall ske på diplomatisk väg men att direkt kommunikation med utrikesdepartementet får användas i brådskande fall.

Internationell rättshjälp sker i allmänhet via centralorgan och i allt större utsträckning direkt mellan berörda myndigheter. Sverige har också under senare år vid tillträde till internationella konventioner på brottsbekämpningens område avstått från att kräva att framställningar skall göras på diplomatisk väg. Sålunda har kravet på diplomatisk väg i lagen (1957: 668) om utlämning för brott mjukats upp genom en lagändring år 1979. Enligt nuvarande lydelse av 14 § skall en framställning göras på diplomatisk väg, om inte Sverige i förhållande till den främmande staten har överenskommit om att tillämpa annan ordning. En liknande bestämmelse finns i 5 § lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat. Något krav på att en framställning om rättshjälp skall göras på diplomatisk väg finns varken i de svenska bevisupptagningslagarna eller i delgivningskungörelserna. Regleringen i art. 3 utgör således inget hinder för svensk del.

Föreskriften att handlingar inte behöver legaliseras har också täckning i svensk rätt och motsvaras av art. 17 rättshjälpskonventionen.

3.2 Delgivning

Kapitlet om delgivning inleds med bestämmelser (art. 4) om att framställning om delgivning får göras av domstol, att den skall vara avfattad på den anmodade partens språk eller på engelska och att delgivningshandlingens skall åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk. Om

sådan översättning inte bifogas skall delgivning likväl kunna ske, förutsatt att den som skall delges frivilligt tar emot handlingen. I artikeln regleras vidare vilka uppgifter en framställning skall innehålla, däribland en beskrivning av det brott framställningen avser samt tid och plats för brottet.

De svenska delgivningskungörelserna innehåller inga särskilda begränsningar i fråga om vem som får göra framställningar. Från svensk sida finns alltså i och för sig inte något hinder mot att ombesörja delgivning på framställning av någon annan myndighet än en domstol.

Den anvisade möjligheten att delge handlingar trots att översättning saknas, om den som skall delges frivilligt tar emot handlingen, överensstämmer med vad som utan uttrycklig föreskrift i allmänhet tillämpas vid delgivning i Sverige på begäran av en utländsk myndighet eller enskild. I överensstämmelse med den principen har Sverige gjort förbehåll till art. 16 rättshjälpskonventionen av innebörd att tvångsdelgivning kommer att ske endast om delgivningshandlingens är översatt till svenska språket. Förbehållet har inte föranlett författningsreglering (jfr prop. 1961:48 s. 15). Principen har också kommit till uttryck i art. 5 i Haagkonventionen den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur. Det kan nämnas att en bestämmelse av samma innebörd finns i 8 § kungörelsen (1909: 24 s. 1) angående delgivning av handling på begäran av utländsk myndighet. Den bestämmelsen gäller dock f. n. endast för nordiska framställningar.

I art. 5 ges föreskrifter om att delgivningen skall ombesörjas i enlighet med lagstiftningen i det anmodade landet eller, om det begärs, på annat sätt som är förenligt med denna lagstiftning. Vidare ges föreskrifter angående bevis om delgivningen m. m. och om att, om delgivning inte kunnat ske, den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om anledningen därtill.

Dessa föreskrifter motsvaras i sak av bestämmelser i art. 7 rättshjälpskonventionen och överensstämmer med 1909 års delgivningskungörelse.

I samma artikel fjärde stycket finns vidare en föreskrift om att en begäran om delgivning av en kallelse med en misstänkt som befinner sig på den anmodade partens territorium skall översändas i god tid till den partens myndigheter och att den misstänkte själv skall erhålla kallelsen senast trettio dagar före angiven inställelsedag.

Rättshjälpskonventionens motsvarande bestämmelse är delvis annorlunda konstruerad. Avtalsslutande parter medgavs rätt att i förklaring till art. 7.3 begära att en sådan kallelse skulle vara den avtalsslutande parten tillhanda viss tid, inte överstigande 50 dagar, före den utsatta dagen. I den svenska förklaringen sattes tiden till 30 dagar. Enligt rättshjälpskonventionen skall kallelsen således komma svensk myndighet, och inte den kallade personligen, tillhanda inom fristen. Syftet med rättshjälpskonventionens bestämmelse var att inom konventionens ram så vitt möjligt tillförsäkra den som instäms till domstol skydd mot risken att bli åtalad och dömd utan att ha fått vetskap om stämningen eller inställelsedagen. Enligt vissa länders lagstiftning anses nämligen delgivning med en person som vistas i utlandet verkställd i och med att handlingen överlämnats till åklagarmyndigheten. Föreskrifter med anledning av rättshjälpskonventionens bestämmelser och de gjorda förbehållen meddelas i 1968 års cirkulär.

Ifrågavarande bestämmelse i avtalet med Ungern erbjuder således än större säkerhet i detta hänseende.

Föreskriften i *art. 6*, som motsvaras av *art. 8* rättshjälpskonventionen, att ett vittne eller en sakkunnig som inte efterkommit kallelse inte skall underkastas straff eller tvångsåtgärd, ger uttryck för en allmän rättsgrund-sats om att myndigheter i en stat som regel inte bör vara skyldiga att genom straffhot medverka till att personer inom dess område tvingas till instäl-lelse inför ett annat lands domstolar (jfr prop. 1961:48 s. 10). I enlighet härmed bör inte kallelser innehålla någon erinran om påföljd för utevaro. Föreskrifter om detta ges i 1968 års cirkulär.

I *art. 7* och *8* regleras ersättningar till vittnen och sakkunniga av samma innehåll som *art. 9* och *10.1* och *10.2* rättshjälpskonventionen och 1968 års cirkulär.

Art. 9 innehåller en bestämmelse enligt vilken ett vittne eller en sakkun-nig inte får lagföras eller fängslas eller på annat sätt underkastas inskränk-ning i sin personliga frihet när denne på kallelse inställer sig inför det ansökande landets domstolar på grund av gärningar eller domar som härrör från tiden före hans avresa från den anmodade partens territorium. Det-samma gäller för tilltalad vad beträffar gärningar som inte är angivna i kallelsen. Immuniteten upphör i princip femton dagar efter det att hans närvaro inte längre påfordras av domstolen.

Dessa bestämmelser motsvaras av *art. 12* rättshjälpskonventionen. Fö-reskrifter i ämnet har meddelats i lagen (1964:543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet. För att denna skall bli tillämplig även i fråga om Ungern-avtalet krävs lagändring. Till denna fråga återkommer jag (avsnitt 4).

Enligt *art. 10* får en delgivningsframställning inte medföra avgifter och kostnader. Bestämmelsen motsvaras av åtagandena enligt *art. 20* rätts-hjälpskonventionen. En bestämmelse härom finns i 5 § andra stycket i 1909 års delgivningskungörelse.

3.3 Bevisupptagning

Bevisupptagning regleras i *art. 11–15*. I *art. 11* anges inledningsvis vilka åtgärder en framställning om bevisupptagning får omfatta, nämligen så-dana som åsyftar utredning eller beslagtagande av egendom och överläm-nande av bevismaterial och handlingar. Att framställningar även kan avse förundersökningsstadiet framgår av *art. 15*.

Tillämpningsområdet motsvarar regleringen i rättshjälpskonventionen. Dess *art. 3.1* har i detta hänseende samma lydelse som avtalet med Ungern med den skillnaden att beslagtagande av egendom där inte nämns särskilt. Till frågan om beslag återkommer jag. Även framställningar som avser förberedande av åtal omfattas av rättshjälpskonventionen (*art. 15.4*).

Förfarandet vid bevisupptagning åt eller vid utländsk domstol regleras, som jag tidigare nämnt, i 1946 års lagar i ämnet. Begränsningarna enligt lagen om bevisupptagning åt utländsk domstol, nämligen att det inte får röra sig om gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller som har karaktär av politiskt brott, täcks av föreskrifterna i *art. 2* om i vilka fall en framställning får avslås.

Art. 5.1 rättshjälpskonventionen handlar om beslag och husrannsakan. Vid deponeringen av det svenska ratifikationsinstrumentet avseende den europeiska rättshjälpskonventionen gjordes från svensk sida ett förbehåll avseende art. 5 av innehåll att sådan rättshjälp inte kommer att lämnas av Sverige. Genom lagen (1975: 295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat öppnades därefter möjligheter för att under vissa förutsättningar besluta om beslag och husrannsakan på begäran av en främmande stat. Med anledning därav ändrade Sverige i januari 1976 det svenska förbehållet (SÖ 1977: 88) och i förklaringen angavs att rättshjälp enligt art. 5 skulle beviljas i viss närmare angiven utsträckning. Enligt det nya förbehållet krävs att gärningen enligt svensk lag kan medföra utlämning och att verkställigheten är förenlig med svensk lagstiftning.

För att en framställning om rättshjälp avseende beslag och husrannsakan skall kunna beviljas krävs enligt 1975 års tvångsmedelslag i huvudsak – genom en hänvisning till lagen om utlämning för brott – att gärningen motsvarar brott för vilket enligt svensk lag är stadgat fängelse i mer än ett år och att fråga inte är om gärning som anges i 21 eller 22 kap. brottsbalken, dvs. i huvudsak militära brott. Hinder mot bifall till en framställning om rättshjälp avseende beslag föreligger vidare om det i fråga om den person som avses med framställningen har meddelats dom beträffande brottet här i riket eller beslut att inte tala å brottet eller om straff för brottet skulle vara förfallet enligt svensk lag.

Enligt *art. 12.1* i avtalet med Ungern skall bevisupptagningen verkställas i enlighet med det anmodade landets lagstiftning. Bestämmelsen torde förstås så att den innefattar även krav i fråga om t. ex. brottets svårhet och dubbel straffbarhet som det anmodade landet ställer upp. Vidare skall en begäran om att ett särskilt förfarande skall iaktas efterkommas, om förfarandet är förenligt med den anmodade partens lag.

I *art. 12.3* föreskrivs – i överensstämmelse med art. 3.2 rättshjälpskonventionen – att om den ansökande parten önskar att vittne eller sakkunnig skall höras under ed eller sanningsförsäkran en uttrycklig framställning därom skall göras.

Enligt bestämmelserna i *art. 11* skall alla framställningar – utom sådana som gäller förundersökningsstadiet – härröra från domstolar. De skall också genom det mottagande organet – för svensk del utrikesdepartementet – tillställas domstol i den anmodade staten. Framställningar i samband med förundersökning får dock enligt *art. 15* göras av allmän åklagare.

Regleringen överensstämmer i huvudsak med rättshjälpskonventionens föreskrifter och den svenska förklaringen enligt art. 24 i denna. Rättshjälpskonventionens bestämmelser är tillämpliga på framställningar mellan judiciella myndigheter. Enligt den svenska förklaringen skall såvitt gäller bevisupptagning med judiciell myndighet förstås domstol och undersökningsdomare. Andra framställningar, inklusive sådana som avser förberedande av åtal, får dessutom göras av åklagare. Enligt Ungernavtalet är alltså åklagarens behörighet något vidare.

När bevisupptagningen har ägt rum skall enligt *art. 12.2* handlingarna som denna avser genast återsändas. Kan bevisupptagning inte äga rum, skall den anmodade parten underrätta den ansökande parten och ange

skälen härför. Enligt *art. 13.3* får den anmodade parten skjuta upp överlämnandet av protokoll och andra handlingar om dessa behövs i samband med ett pågående brottmålsförfarande. Sistnämnda reglering har sin motsvarighet i rättshjälpskonventionen (*art. 6.1*).

Enligt *art. 14* skall bevisupptagning inte medföra avgifter eller återbetalning av kostnader med undantag av sådana som uppkommit genom medverkan av sakkunniga på den anmodade partens territorium. Denna bestämmelse, för vilken i första hand praktiska skäl talar, överensstämmer med rättshjälpskonventionen (*art. 20*).

För framställningar som avser rättshjälp under förundersökningsstadiet finns en särbestämmelse i *art. 15* som innebär att framställningar som avser hörande av vittne, sakkunnig eller misstänkt inte får verkställas om inte den som skall höras ger sitt medgivande. Denna bestämmelse är nödvändig med hänsyn till att det i svensk rätt – utöver bestämmelserna i 1946 års lag om bevisupptagning åt utländsk domstol, som bl. a. förutsätter att framställningen gjorts av domstol eller annan judiciell myndighet – inte finns några bestämmelser som reglerar i vad mån förhör kan äga rum med någon i Sverige med anledning av en utländsk förundersökning. Därav följer att en svensk polis- eller åklagarmyndighet inte kan använda tvång för att förmå någon att inställa sig till förhör.

I övrigt innehåller kapitlet om bevisupptagning bestämmelser om vad en framställning skall innehålla (*art. 11.2*), att den skall vara avfattad på den anmodade partens språk eller åtföljas av en översättning till detta språk (*art. 11.1*), att den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om när och var bevisupptagningen kommer att äga rum (*art. 13.1*), att de handlingar som bevisupptagningen avsett skall återsändas till den ansökande parten så snart bevisupptagningen ägt rum (*art. 12.2 och 13.4*) och att begärda domstolsbeslut eller handlingar får översändas i bestyrkta kopior såvida inte den ansökande parten uttryckligen begär att originalen skall översändas. I sistnämnda fall skall den anmodade parten försöka efterkomma denna begäran (*art. 13.2*). Flertalet av dessa föreskrifter har sin motsvarighet i rättshjälpskonventionen. De överensstämmer också med svensk rätt.

3.4 Överförande av lagföring

I *art. 16*, medges avtalsslutande part att, i enlighet med sin lagstiftning, begära att lagföring i brottmål skall ske på den andra partens territorium för brott som begåtts på den ansökande partens territorium. Artikeln innehåller vidare föreskrifter om vad en sådan begäran skall innehålla och på vilket språk den skall vara avfattad (*art. 16.2*) och en föreskrift för den anmodade parten att underrätta den ansökande parten om varje åtgärd som vidtagits med anledning av begäran och att översända en kopia av avkunnade domar (*art. 16.3*).

Bestämmelsen innehåller – lika litet som motsvarande reglering i rättshjälpskonventionen (*art. 21.1*) – ingen förpliktelse att åtala eller i övrigt inleda domstolsförfarande. Den förutsätter att gärningen utgör brott enligt den anmodade statens lag och att dess domstolar är behöriga att döma över

gärningen. Bestämmelsen i rättshjälpskonventionen har inte uttryckligen transformerats till svensk rätt. Inte heller bestämmelsen i förevarande avtal föranleder några särskilda föreskrifter.

3.5 Behandling av den andra partens medborgare

De avtalsslutande parterna förbinder sig i *art. 17* att erbjuda den andra partens medborgare som är föremål för förundersökning eller rättegång i brottmål samma möjligheter att försvara sig som dess egna medborgare. I artikeln nämns särskilt biträde av offentlig försvarare och allmän rättshjälp.

3.6 Slutbestämmelser

I *art. 18*, anges att överenskommelsen skall ratificeras och att ratifikationsinstrumenten skall utväxlas i Stockholm. Överenskommelsen träder i kraft den trettionde dagen efter utväxlingen av ratifikationsinstrumenten. Uppsägning av överenskommelsen kan ske genom meddelande på diplomatisk väg och träder i kraft sex månader efter dagen för mottagande av ett sådant meddelande.

4 Överväganden

Sverige har sedan länge intagit en restriktiv hållning när det gäller att sluta bilaterala avtal rörande inbördes rättshjälp och har föredragit att sluta avtal på multilateral basis, såsom skett genom anslutningen till 1959 års europeiska konvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Skälet för den svenska inställningen är främst att olika bilaterala regleringar med en mångfald stater är svåra att tillämpa för administrativa och judiciella myndigheter.

De former av rättshjälp som regleras genom föreliggande överenskommelse med Ungern har sin motsvarighet i den europeiska rättshjälpskonventionen. Sveriges åtaganden och villkoren i övrigt för att rättshjälp skall lämnas och erhållas är utformade på sådant sätt att de faller inom ramen för de åtaganden Sverige gjort och för vad Sverige kan erhålla genom anslutningen till rättshjälpskonventionen med gjorda förbehåll och förklaringar. Överenskommelsen kommer, med några undantag, inte att medföra några ändrade rutiner för de tillämpande myndigheterna och de ändringar i lagstiftningen som föranleds av överenskommelsen är av mer formell natur.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört och till att det från flera synpunkter får betecknas som positivt att en överenskommelse med Ungern kommer till stånd på området, förordar jag att Sverige ratificerar överenskommelsen.

Som jag tidigare nämnt (avsnitt 3.2) kräver immunitetsbestämmelsen i art. 9 lagändring. Enligt denna bestämmelse får ett vittne eller en sakkunnig som på kallelse inställer sig inför den ansökande partens domstolar inte lagföras eller fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin personliga frihet på grund av gärningar eller domar som härrör från tiden

före avresan från den anmodade partens territorium. Detsamma gäller för tilltalad vad beträffar gärningar som inte är angivna i kallelsen. Immuniteten upphör när vederbörande, trots att han under en sammanhängande tid av femton dagar från den dag hans närvaro inte längre påfordras av domstolen haft möjlighet att lämna territoriet, stannat kvar där eller, efter att ha lämnat det, frivilligt återvänt dit. Som jag likaledes nämnt tidigare motsvaras denna bestämmelse av art. 12 rättshjälpskonventionen.

Enligt 2 kap. 7 § brottsbalken skall i fråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet, utöver vad som sägs i samma kapitel, de begränsningar iaktas som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller överenskommelse med främmande makt enligt vad därom särskilt är stadgat. I propositionen med förslag till brottsbalk (prop. 1962: 10 del C s. 174) anfördes i anslutning till denna bestämmelse att Sverige i överenskommelser med andra stater om bl. a. ömsesidig rättshjälp i vissa avseenden avtalat om inskränkningar i svensk lags och svensk domstols kompetens och att ytterligare sådana överenskommelser kunde väntas bli träffade. Det sades vidare att bestämmelser om sådana inskränkningar har ringa praktisk betydelse och att de inte borde införas i brottsbalken utan i en särskild lag. I samband med ikraftträdandet av brottsbalken meddelades därför bestämmelser härom i lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet. I denna föreskrivs att för någon som efter kallelse inrest i riket för att inställa sig vid domstol såsom tilltalad, vittne eller sakkunnig gäller i fråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet de begränsningar som föreskrivs i vissa, särskilt uppräknade, överenskommelser. Dessa är f. n. tre, nämligen konventionen mellan Sverige och Belgien den 26 april 1870 angående ömsesidigt utlämnande av förbrytare, avtalet mellan Sverige och Frankrike den 7 mars 1956 rörande ömsesidig rättshjälp i brottmål och 1959 års europeiska rättshjälpskonvention. Avtalet med Frankrike har dock, som förut berörts, satts ur spel genom rättshjälpskonventionen såvitt det avser inskränkningar i den svenska straffrättsliga kompetensen.

För att lagen skall bli tillämplig även på avtalet med Ungern krävs att lagen ändras. Med tanke på att Sverige sannolikt kommer att ingå ytterligare avtal som upptar bestämmelser om immunitet, är det bättre att 1964 års lag upphävs och ersätts av en ny lag som medger immunitet om det har avtalats i internationella överenskommelser som är bindande för Sverige. I övrigt bör lagtexten utformas i nära anslutning till rättshjälpskonventionens immunitetsbestämmelse, vilken är likalydande med Ungern-avtalets. Därvid bör förbehåll göras för det fallet att immunitetsbestämmelsen i det tillämpliga avtalet skulle ha annan räckvidd. I så fall skall givetvis den bestämmelsen iaktas.

Det kan i sammanhanget nämnas att Europarådets ministerkommitté den 23 september 1983 har antagit en rekommendation, NO. R(83)12, till medlemsstaterna rörande tillämpningen av den europeiska rättshjälpskonventionens immunitetsbestämmelse. I rekommendationen anges bl. a. att vittnet skall upplysas om immunitetens omfattning och särskilt att den inte omfattar brott som begås i samband med vittnesmålet. Misstänks vittnet för att ha begått ett sådant brott, bör andra möjligheter än att häkta och

lagföra vittnet i den anmodande staten om möjligt övervägas. Vidare anges att immuniteten skall omfatta även brott som består i vägran att vittna helt eller delvis. Sverige har, liksom flera andra stater, reserverat sig på sistnämnda punkt. I reservationen förklarade Sverige dock att tillbörlig hänsyn skall tas till att vittnet inställt sig frivilligt och, i konsekvens därmed, till det önskvärda i att inte fängsla eller på annat sätt hindra vittnet från att lämna landet om han vägrar att avlägga vittnesmål.

Den nya lagens tillämplighet i förhållande till olika länder bör i fortsättningen tillkännages av regeringen.

Det är min avsikt att senare för regeringen anmäla frågan om ändringar i de delgivnings- och rättshjälpsbestämmelser som avtalet föranleder.

5 Upprättat lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

lag om immunitet för vissa vittnen m.fl.

Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

6 Ikraftträdande

Enligt art. 18 skall överenskommelsen träda i kraft den trettionde dagen efter utväxlingen av ratifikationsinstrumenten. Ikraftträdandet av den föreslagna nya lagen bör lämpligen anstå till dess och bör således ske den dag regeringen bestämmer.

7 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslaget.

8 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Närvarande: f. d. regeringsrådet Paulsson, regeringsrådet Mueller, justitierådet Jermsten.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 23 maj 1985 har regeringen på hemställan av chefen för justitiedepartementet statsrådet Wickbom beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om immunitet för vissa vittnen m.fl.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Lena Moore.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*.

Första stycket har getts en sådan utformning att den vittnen och sakkunniga tillkommande immuniteten skulle kunna gälla såväl i brottmål som i civilmål. De i remissprotokollet redovisade överenskomelser, i vilka Sverige har avtalat om immunitet, avser emellertid endast brottmål, och inte heller på annat sätt behandlar remissen fråga om immunitet i andra mål. För att lagtexten formellt inte skall få annat innehåll än som omfattas av motiven bör enligt lagrådets mening lagtexten i första stycket kompletteras, lämpligen genom att "i brottmål" tilläggs omedelbart efter "sakkunnig".

Beträffande andra stycket, som reglerar frågan hur länge immuniteten består, torde orden "följer inte annat av överenskommelsen" rimligen inte vara avsedda att uttrycka annat än att, om vederbörlig överenskommelse innehåller bestämmelse att immuniteten skall upphöra tidigare, en sådan bestämmelse skall gälla i stället. För att denna innebörd skall komma till tydligare uttryck och i syfte vidare att lagtexten skall få ett innehåll, som närmare överensstämmer med nu aktuella överenskomelser, förordar lagrådet att andra stycket ges förslagsvis följande lydelse: "Immuniteten upphör om den tilltalade, vittnet eller den sakkunnige stannar kvar i Sverige trots att han haft möjlighet att lämna landet under en sammanhängande tid av femton dagar från det att han fått besked från domstolen att hans närvaro inte längre påfordras eller om han, efter att ha lämnat landet, återvänder hit. Innehåller överenskommelsen bestämmelse att immuniteten skall upphöra tidigare än som nu angivits, gäller i stället den bestämmelsen".

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 juli 1985

Närvarande: statsrådet Bodström, ordförande, och statsråden Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition med anledning av en överenskommelse mellan Sverige och Ungerska Folkrepubliken om inbördes rättshjälp i brottmål

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (1) över förslag till lag om immunitet för vissa vittnen m.fl.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Syftet med det remitterade lagförslaget är att göra det möjligt för Sverige att ingå överenskommelser med främmande stater om straffrättslig och straffprocessuell immunitet för tilltalade, vittnen och sakkunniga som har kommit hit för att höras i en rättegång här i landet. Lagrådet har föreslagit en komplettering av lagtextens första stycke som skulle medföra att lagen i fråga om vittnen och sakkunniga blir tillämplig endast när deras hörande påkallas i ett brottmål. Den nu gällande lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet innehåller visserligen en sådan begränsning, men det skulle enligt min mening vara mindre välbetänkt att inskränka tillämpningsområdet för en ny lag i ämnet på detta sätt. De överväganden som behöver göras när ett avtal med främmande stat aktualiseras om straffrättslig och straffprocessuell immunitet för vittnen och sakkunniga är ju uppenbarligen i allt väsentligt desamma vare sig avtalet tar sikte på förhör i brottmål eller tvistemål eller bådadera.

Det kan i sammanhanget nämnas att förutsättningarna för en svensk anslutning till den i Haag den 25 oktober 1980 dagtecknade konventionen "on International Access to Justice" f. n. undersöks inom justitiedepartementet. Denna avser ämnen av privaträttslig natur (civil and commercial matters) och innehåller en immunitetsbestämmelse för vittnen och sakkunniga som väsentligen är utformad på samma sätt som i avtalen på brottmålsområdet. I den mån Sverige tillträder denna eller någon annan liknande konvention, är det en uppenbar fördel om immunitetsfrågan kan regleras genom den nu aktuella lagen.

Med hänvisning till vad jag har anfört nu är jag inte beredd att tillstyrka lagrådets förslag på denna punkt.

Lagrådet har vidare föreslagit vissa smärre ändringar i lagtextens andra stycke. Jag godtar vad lagrådet har föreslagit i dessa delar.

En mindre redaktionell jämkning bör vidare göras i första stycket av det remitterade förslaget.

2 Tillträde till överenskommelse med Ungerska Folkrepubliken

Vid min anmälan av lagrådsremissen (avsnitt 4) förordade jag att Sverige tillträder överenskommelsen den 28 september 1983 med Ungerska Folkrepubliken om inbördes rättshjälp i brottmål. Eftersom överenskommelsen förutsätter att lag ändras bör denna fråga underställas riksdagen.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

dels att godkänna överenskommelsen mellan Sverige och Ungerska Folkrepubliken om inbördes rättshjälp i brottmål,

dels att anta det av lagrådet granskade förslaget till lag om immunitet för vissa vittnen m. fl. med vidtagna ändringar.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.

**ÖVERENSKOMMELSE mellan
KONUNGARIKET SVERIGE och
UNGERSKA FOLKREPUBLICEN**

om inbördes rättshjälp i brottmål

Konungariket Sverige och Ungerska Folkrepubliken, vilka önskar utveckla och stärka samarbetet rörande inbördes rättshjälp i brottmål

har kommit överens om följande.

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

De avtalsslutande parterna enas om att i enlighet med bestämmelserna i denna överenskommelse lämna varandra inbördes rättshjälp i brottmål.

Artikel 2

1. En framställning om rättshjälp kan avslås om den hänför sig till en gärning.

(a) som vid tidpunkten för mottagandet av nämnda framställning inte är straffbar inom den ansökande partens jurisdiktion;

(b) som inte är straffbar enligt den anmodade partens lag;

(c) som av den anmodade parten betraktas som ett politiskt brott eller som ett brott som är förknippat med ett politiskt brott;

(d) som enligt den anmodade partens lag utgör ett brott mot militär lag;

(e) som är eller har varit föremål för utredning på den anmodade partens territorium;

(f) för vilken den misstänkte är eller har varit föremål för lagföring på den anmodade partens territorium;

(g) rörande vilken den misstänkta är befriad från åtal till följd av

**AGREEMENT between THE
KINGDOM OF SWEDEN and THE
HUNGARIAN PEOPLE'S
REPUBLIC**

on mutual assistance in criminal matters

The Kingdom of Sweden and the Hungarian People's Republic, desiring to develop and enhance mutual judicial co-operation in criminal matters,

have agreed as follows:

CHAPTER I

General provisions

Article 1

The Contracting Parties agree to afford each other, in accordance with the provisions of this Agreement, mutual assistance in criminal proceedings.

Article 2

1. Assistance may be refused if the request for assistance concerns an offence.

(a) the punishment of which, at the time of the arrival of said request, falls outside the jurisdiction of the requesting Party;

(b) which is not punishable according to the law of the requested Party;

(c) which is regarded by the requested Party as an offence of a political character or as an offence connected with an offence of a political character;

(d) which, under the law of the requested Party, constitutes an offence against military law;

(e) which is or has been the subject of an investigation in the territory of the requested Party;

(f) for which the accused person is being or has been proceeded against in the territory of the requested Party;

(g) with regard to which the accused person is exempt from prose-

preskription enligt den anmodade partens lag;

(h) som är föremål för åtal inför en domstol som endast för tillfället eller för särskilda undantagsförhållanden erhållit befogenhet att pröva mål av sådan beskaffenhet.

2. En framställning om rättshjälp får vidare avslås om den anmodade parten finner att efterkommande av framställningen skulle strida mot dess allmänna rättsprinciper (ordre public) eller andra väsentliga intressen.

Artikel 3

1. En framställning om inbördes rättshjälp skall göras genom det svenska utrikesdepartementet och det ungerska justitieministeriet.

En framställning om inbördes rättshjälp i samband med förundersökning skall dock kunna göras genom det svenska utrikesdepartementet och den ungerska riksåklagarmyndigheten.

Om omständigheterna undantagsvis kräver det, kan framställningar som avses i denna artikel göras på diplomatisk väg.

2. För handlingar som översänds enligt denna överenskommelse skall det inte krävas någon form av legalisering.

KAPITEL II

Delgivning

Artikel 4

1. En framställning om delgivning får komma från en domstol. I framställningen skall anges

- den myndighet som gör framställningen;
- namn, adress och medborgarskap på den som skall delges;
- det slag av handling som skall delges;
- beskrivning av det brott som framställningen avser samt tid och plats för brottet.

2. En framställning om delgivning skall göras antingen på den an-

cution by lapse of time according to the law of the requested Party;

(h) which is tried before a court or tribunal which is specifically set up for trying the case or is only occasionally or under exceptional circumstances authorized to try such cases.

2. Assistance may also be refused if the requested Party considers that execution of the request is likely to prejudice the ordre public or other essential interests of its country.

Article 3

1. Requests for mutual assistance shall be made through the Swedish Ministry for Foreign Affairs and through the Hungarian Ministry of Justice respectively.

Requests for mutual assistance in an investigation prior to prosecution may, however, be made through the Swedish Ministry for Foreign Affairs and the Hungarian Chief Public Prosecutor's Office.

In exceptional circumstances requests referred to in this Article may be made through diplomatic channels.

2. Documents transmitted pursuant to this Agreement shall not require any form of authentication.

CHAPTER II

Service of documents

Article 4

1. A request for service may emanate from a court of law. The request shall indicate:

- the authority making the request;
- the name, address and citizenship of the person to be served;
- the nature of the document to be served;
- the description of the offence with regard to which assistance is requested as well as the time and place of the offence.

2. The request for service of documents shall be made either in the

modade partens språk eller på engelska.

3. Delgivningshandlingen skall översändas i två exemplar. Den skall åtföljas av en översättning till den anmodade partens språk. Delgivning skall likväl ske även om översättning till den anmodade partens språk inte bifogas, om den som skall delges frivilligt tar emot handlingen.

Artikel 5

1. Delgivning skall ombesörjas av den anmodade parten på det sätt som gäller för delgivning av liknande handlingar enligt dess egen lagstiftning eller, om den ansökande parten så begär, på annat sätt som är förenligt med denna lagstiftning.

2. Bevis om delgivning skall utfärdas i enlighet med den anmodade partens lagstiftning. En kopia av den handling som delgetts samt av delgivningsbeviset skall omedelbart sändas till den ansökande partens berörda ministerium.

Den anmodade parten skall ange huruvida delgivningen skett i enlighet med den partens lagstiftning.

3. Om delgivning inte kan ske, skall den anmodade parten omedelbart underrätta den ansökande parten om anledningen härtill genom de berörda ministerierna.

4. En begäran om delgivning av en kallelse med en misstänkt, som befinner sig på den anmodade partens territorium, skall i god tid översändas till den partens myndigheter. Den misstänkte skall erhålla kallelsen senast trettio dagar före angiven inställelsedag.

Artikel 6

Ett vittne eller en sakkunnig som inte efterkommit en kallelse, om vars delgivning framställning gjorts, skall inte underkastas straff eller tvångsåtgärd.

language of the requested Party or in the English language.

3. The document to be served shall be transmitted in duplicate. It shall be accompanied by a translation into the language of the requested Party. Service of documents will, however, be effected even if not accompanied by a translation into the language of the requested Party, when the person to be served voluntarily receives the documents.

Article 5

1. Service shall be effected by the requested Party in the manner provided for the service of analogous documents under its own law or, when the requesting Party so demands, in a special manner consistent with such law.

2. Proof of service shall be given in accordance with the law of the requested Party. One copy of the document served and the proof of service shall immediately be sent to the Ministry concerned of the requesting Party.

The requested Party shall state whether service has been effected in accordance with the law of that Party.

3. If service cannot be effected, the reasons shall immediately be communicated by the requested Party to the requesting Party through the Ministries concerned.

4. A request for service of a summons on an accused person, who is in the territory of the requested Party, shall be transmitted to the authorities of that Party in due time. The accused person shall receive the summons not later than thirty days before the date set for appearance.

Article 6

A witness or expert who has failed to answer a summons to appear, service of which has been requested, shall not be subjected to any punishment or measure of restraint.

Artikel 7

Ersättning för tidsspillan och resekostnad samt traktamente, som den ansökande parten skall betala till ett vittne eller en sakkunnig, skall beräknas med utgångspunkt från dennes bostadsort och vara minst likvärdiga med den gottgörelse som finns fastställd i gällande taxor och reglementen i det land där personen i fråga skall höras.

Artikel 8

1. Om den ansökande parten anser att ett vittnes eller en sakkunnigs personliga inställelse är synnerligen nödvändig, skall detta anges i delgivningsframställningen och den anmodade parten skall uppmana vederbörande att inställa sig. Den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om vittnets eller den sakkunniges svar.

2. I det fall som avses under punkt 1 i denna artikel skall i framställningen anges det ungefärliga beloppet av utgående ersättning för tidsspillan och resekostnad samt traktamente.

Artikel 9

1. Ett vittne eller en sakkunnig som på kallelse inställer sig inför en av den ansökande partens domstolar får inte, oavsett sin nationalitet, lagföras eller fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin personliga frihet på den partens territorium på grund av gärningar eller domar från tiden före hans avresa från den anmodade partens territorium.

2. Den som i egenskap av tilltalad kallats inför en av den ansökande partens domstolar får inte, oavsett sin nationalitet, lagföras eller fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin personliga frihet på grund av gärningar eller domar som härrör från tiden före hans avresa från den anmodade partens territorium och som ej är angivna i kallelsen.

3. Den i denna artikel avsedda immuniteten skall upphöra, när

Article 7

The allowances, including subsistence, to be paid and the travelling expenses to be refunded to a witness or expert by the requesting Party shall be calculated as from his place of residence and shall be at rates at least equal to those provided for in the scales and rules in force in the country where the hearing is intended to take place.

Article 8

1. If the requesting Party considers the personal appearance of a witness or expert especially necessary, it shall so mention in its request for service of the summons and the requested Party shall invite the witness or expert to appear. The requested Party shall inform the requesting Party of the reply of the witness or expert.

2. In the case provided for under paragraph 1 of this Article, the request shall indicate the approximate allowances payable and the travelling and subsistence expenses refundable.

Article 9

1. A witness or expert, whatever his nationality, appearing on a summons before a court of law of the requesting Party shall not be prosecuted or detained or subjected to any other restriction of his personal liberty in the territory of that Party in respect of acts or convictions prior to his departure from the territory of the requested Party.

2. A person, whatever his nationality, summoned before a court of law of the requesting Party to answer for acts forming the subject of proceedings against him, shall not be prosecuted or detained or subjected to any other restriction of his personal liberty for acts or convictions prior to his departure from the territory of the requested Party and not specified in the summons.

3. The immunity provided for in this Article shall cease when the

vittnet, den sakkunnige eller den lagförde, trots att han under en sammanhängande tid av femton dagar från den dag då hans närvaro inte längre påfordrades av domstolen har haft möjlighet att lämna territoriet, stannat kvar där eller, efter att ha lämnat det, frivilligt återvänt dit.

Artikel 10

En delgivningsframställning får inte medföra avgifter eller kostnader.

KAPITEL III

Bevisupptagning

Artikel 11

1. Framställningar om bevisupptagning, som åsyftar utredning eller beslagtagande av egendom och överlämnande av bevismaterial eller handlingar, skall härröra från en av den ansökande partens domstolar och tillställas en av den anmodade partens domstolar, utom i de fall som anges i artikel 15. De skall upprättas på den anmodade partens språk eller åtföljas av en översättning till detta språk.

2. I de framställningar om bevisupptagning som avses i punkt 1 i denna artikel skall anges:

- den domstol som gör framställningen;
- namn, adress och medborgarskap på den som åtgärden riktar sig mot;
- en brottsbeskrivning och en kortfattad sammanfattning av omständigheterna i målet.

Artikel 12

1. Den anmodade parten skall verkställa bevisupptagningen i enlighet med sin lagstiftning. Om framställningen om bevisupptagning innehåller en begäran om ett särskilt förfarande, skall framställningen efterkommas om förfarandet är förenligt med den anmodade partens lag.

witness or expert or prosecuted person, having had for a period of fifteen consecutive days from the date when his presence is no longer required by the court of law an opportunity of leaving, has nevertheless remained in the territory, or having left it, has voluntarily returned.

Article 10

The execution of a request for service shall not entail the levying of any fees or the refunding of any charges.

CHAPTER III

Letters Rogatory

Article 11

1. Letters rogatory for the purpose of procuring evidence, search or seizure of property and transmitting articles to be produced in evidence, records or documents shall emanate from a court of law of the requesting Party and be addressed to a court of law of the requested Party, except in the cases referred to in Article 15. They shall be drawn up in the language of the requested Party or be accompanied by a translation into that language.

2. Letters rogatory referred to in paragraph 1 of this Article shall indicate:

- the court of law making the request;
- the name, address and citizenship of the person concerned;
- a description of the offence and a brief summary of the facts of the case.

Article 12

1. The requested Party shall execute the letters rogatory in the manner provided for by its law. If the letters rogatory contain a request to the effect that a special procedure be applied, the request shall be complied with, if the procedure is consistent with the law of the requested Party.

2. När bevisupptagningen har ägt rum, skall de handlingar som denna avser omedelbart återsändas till den ansökande parten. Kan bevisupptagning inte verkställas, skall den anmodade parten underätta den ansökande parten och ange skälen härför.

3. Önskar den ansökande parten att vittne eller sakkunnig skall avge vittnesmål under ed eller sanningsförsäkran skall den göra uttrycklig framställning härom, och den anmodade parten skall efterkomma denna framställning.

Artikel 13

1. Den anmodade parten skall meddela den ansökande parten när och var bevisupptagningen kommer att äga rum.

2. Den anmodade parten får översända bestyrkta kopior av begärda domstolsbeslut eller handlingar, om inte den ansökande parten uttryckligen begär att originalen skall översändas, i vilket fall den anmodade parten skall försöka efterkomma denna begäran.

3. Den anmodade parten får skjuta upp överlämnandet av begärda protokoll och andra handlingar, om den har användning för protokollen eller handlingarna i samband med ett pågående brottmålförfarande.

4. Protokoll och andra handlingar i original, vilka överlämnats för bevisupptagningen, skall av den ansökande parten snarast möjligt återlämnas till den anmodade parten, om så begärs.

Artikel 14

Bevisupptagning skall inte medföra avgifter eller återbetalning av kostnader med undantag av sådana som uppkommit genom medverkan av sakkunniga på den anmodade partens territorium.

Artikel 15

En framställning om rättshjälp i samband med förundersökning får göras av allmän åklagare. Vad

2. When the letters rogatory have been executed, the documents relating to them shall immediately be returned to the requesting Party. If the letters rogatory cannot be executed, the requested Party shall inform the requesting Party accordingly, stating the reasons.

3. If the requesting Party desires witnesses or experts to give evidence on oath or on a declaration of truth it shall expressly so request, and the requested Party shall comply with the request.

Article 13

1. The requested Party shall inform the requesting Party of the date and place of execution of the letters rogatory.

2. The requested Party may transmit certified copies of records or documents requested, unless the requesting Party expressly requests the transmission of originals, in which case the requested Party shall endeavour to comply with the request.

3. The requested Party may delay the handing over of records or documents requested, if it requires the records or documents in connection with pending criminal proceedings.

4. Original records or documents, handed over in execution of letters rogatory, shall be returned by the requesting Party to the requested Party as soon as possible, if the latter Party so desires.

Article 14

The execution of letters rogatory shall not entail the levying of any charges or the refunding of any expenses except those incurred by the attendance of experts in the territory of the requested Party.

Article 15

Requests for investigation prior to prosecution may emanate from a public prosecutor. In regard to such

avser sådana framställningar, skall artiklarna 11, punkt 1, andra meningen, 12, punkterna 1 och 2, 13, punkterna 2, 3 och 4, samt 14 tillämpas. En framställning om hörande av vittne, sakkunnig eller misstänkt får inte verkställas om inte den som skall höras ger sitt medgivande.

KAPITEL IV

Överförande av lagföring

Artikel 16

1. Endera avtalsslutande parten får i enlighet med sin lagstiftning begära att lagföring i brottmål skall ske på den andra partens territorium för brott som begåtts på den ansökande partens territorium.

2. I detta syfte skall den ansökande parten översända handlingar, uppgifter och föremål till den anmodade parten, och särskilt uppgifter om den strafflag som är tillämplig på det brott som påstås ha begåtts. Uppgifterna skall vara avfattade på den anmodade partens språk eller åtföljas av en översättning till detta språk.

3. Den anmodade parten skall underrätta den ansökande parten om varje åtgärd som vidtagits med anledning av sådan begäran och skall översända en kopia av varje avkunnad dom.

KAPITEL V

Behandling av den andra partens medborgare

Artikel 17

Varje avtalsslutande part samtycker till att erbjuda den andra partens medborgare, som är föremål för förundersökning eller rättegång i brottmål på dess territorium, samma möjligheter att försvara sig som dess egna medborgare åtnjuter, vari inbegrips biträde av en ofientlig försvarare samt allmän rättshjälp.

requests, Articles 11, paragraph 1, second sentence, 12, paragraphs 1 and 2, 13, paragraphs 2, 3, and 4, and 14 shall apply. Requests for the hearing of a witness, an expert or a suspect may not be executed if he does not consent.

CHAPTER IV

Transfer of proceedings

Article 16

1. Either Contracting Party may request, in accordance with its legislation, criminal proceedings to be instituted in the territory of the other Party for an offence committed in the territory of the requesting Party.

2. To this end, the requesting Party shall forward documents, information and objects to the requested Party, in particular information concerning the penal law applicable to the alleged offence. Such information shall be drawn up in the language of the requested Party or be accompanied by a translation into that language.

3. The requested Party shall notify the requesting Party of any action taken on such request and shall forward a copy of the record of any verdict pronounced.

CHAPTER V

Treatment of Nationals of the Other Party

Article 17

Each Contracting Party agrees to afford nationals of the other Contracting Party, who are the subject of an investigation or proceedings in a criminal matter in the territory of the former Party, the same facilities for their defence as it affords its own nationals, including the assistance of a lawyer appointed ex officio and legal aid.

Slutbestämmelser*Artikel 18*

1. Denna överenskommelse skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skall utväxlas i Stockholm.

2. Överenskommelsen träder i kraft den trettionde dagen efter utväxlingen av ratifikationsinstrumenten. Uppsägning sker genom meddelande på diplomatisk väg från den ena avtalsslutande parten till den andra avtalsslutande parten. Uppsägningen träder i kraft sex månader efter dagen för mottagandet av sådant meddelande.

Till bekräftelse härav har undertecknade, vederbörigen befullmäktigade ombud undertecknat denna överenskommelse och anbringat sina sigill.

Som skedde i Budapest den 28 september 1983 i två original exemplar, båda på svenska, ungerska och engelska, vilka samtliga texter har samma giltighet. Vid olika tolkning av texterna skall den engelska texten äga företräde.

För Konungariket Sverige
Ove Rainer

För Ungerska Folkrepubliken
I. Markoja

Final Clause*Article 18*

1. This Agreement shall be ratified, and the instruments of ratification shall be exchanged at Stockholm.

2. The Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the exchange of the instruments of ratification. It may be terminated by either Contracting Party by giving notice of termination to the other Contracting Party through the diplomatic channel. The termination shall become effective six months after the date of receipt of such notice.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed the Agreement and affixed their seals thereto.

Done at Budapest, this 28th day of September 1983 in two original copies, both in the Swedish, Hungarian and English languages, all texts being equally authentic. However, in case divergencies between the texts arise, the English text shall prevail.

For the Kingdom of Sweden
Ove Rainer

For the Hungarian People's Republic
I. Markoja

Det remitterade lagförslaget

Förslag till

Lag om immunitet för vissa vittnen m.fl.

Härigenom föreskrivs följande.

I den mån det har avtalats i en överenskommelse som Sverige har ingått med en annan stat, får den som efter kallelse i enlighet med överenskommelsen har rest in i Sverige från den andra staten för att höras som tilltalad, vittne eller sakkunnig inte lagföras, fängslas eller på annat sätt underkastas inskränkning i sin frihet på grund av dom eller gärning som härrör från tiden före avresan till Sverige och som, såvitt gäller tilltalad, inte är avsedd med kallelsen.

Följer inte annat av överenskommelsen upphör immuniteten om den hörde stannar kvar i Sverige när femton dagar har förflutit från det att han har fått besked från domstolen om att hans närvaro inte längre påfordras, eller om han, efter att ha lämnat landet, återvänder hit.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Genom denna lag upphävs lagen (1964: 543) om vissa begränsningar i svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet.

	Sid
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	3
Utdrag ur regeringsprotokollet den 23 maj 1985	4
1 Inledning	4
2 Gällande ordning i fråga om inbördes rättshjälp i brottmål	4
3 Överenskommelsen med Ungerska Folkrepubliken om inbördes rättshjälp i brottmål	6
3.1 Allmänna bestämmelser	6
3.2 Delgivning	7
3.3 Bevisupptagning	9
3.4 Överförande av lagföring	11
3.5 Behandling av den andra partens medborgare	12
3.6 Slutbestämmelser	12
4 Överväganden	12
5 Upprättat lagförslag	14
6 Ikraftträdande	14
7 Hemställan	14
8 Beslut	14
Utdrag ur lagrådets protokoll den 14 juni 1985	15
Utdrag ur regeringsprotokollet den 11 juli 1985	16

Bilagor

Bilaga 1	Överenskommelse mellan Sverige och Ungerska Folk- republiken om inbördes rättshjälp i brottmål	18
Bilaga 2	Det remitterade lagförslaget	26

